

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre — 16 kor.
 Negyedévre — 4 c
 Helyben máshoz hordva:
 Egész évre — 20 kor.
 Negyedévre — 5 c
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre — 24 kor.
 Negyedévre — 6 c

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hófű és
 hónap utáni napok kivételével

Utasítások és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kérések visszafizetés
 vagy megfizetésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalban intézendők.

Egyes szám ára 3 fillér.

NAGYVÁRAD, márc. 19.

A legszebb magyar programm.*

Írta: Lőherer Andor.

Mindinkább elharapódzó társadalmi bajaink orvoslásánál már megszokottá vált a néphez legközelebb álló papság és tanítók közreműködésére hivatkozni. A társadalom mintha megkönnyebbülne és nagy feladatainak eleget tett volna, midőn utal arra, hogy a nagy nemzeti missziókat a papság végezze el; az küzdjön az ellenáramlatokkal, sőt gyógyítsa a sok szerencsétlen beavatkozás és alakulás által ütött fájó sebeket.

Nem is mulik jóakaratonkon. Napról-napra értesülünk s olvasunk a napilapokban hol ezen, hol a másik, hol a harmadik püspöknek meleg hazafiai és keresztényi szeretettől vezérelt akciójáról.

Különösen a kivándorlást okozó bajok enyhítésén látjuk jóleső megnyugvással a püspököket sorra közreműködni.

A kassai, rozsnyói, erdélyi és győri püspökök ez irányú tevékenysége bevilágítja egyházmegyéjük rónáit és halmait. Nemes, emberbaráti szeretettől átha-

* A *Hazánk* tegnapi számából közöljük ezt az irány-cikket, mely néhány püspök körlevele kapcsán a papságnak agrár- és szociálpolitikai teendőit tárgyalja, de egyúttal rámutat a teendők teljesítésének alapfeltételére — t. i. a szükséges előképzettség megszerzésére, melyre buzdítja a papságot. A felvetett eszme érdemes a megfontolásra. *Szerk.*

tott tettvágyuk mindnyájunk szimpátiáját megnyerte. A győri püspök pásztorlevele egy valóságos nagy programm. De vegyük csak szemügyre, hogy mire is hívja fel a győri püspök egyházának papságát?

Felhívja a már társadalmi betegséggé fajult, a népet lázban tartó, romlást okozó kivándorlás elleni akcióra, ez által a fenyegető munkahiány megszüntetésére; a honvédelem megerősítésére; a családi élet kötelekeinek szilárdítására; a magyarságnak e hazában való megtartására; az elszegényedés megállítására; a kivándoroltak, de legfőképpen az itthon elhagyottak sorsának javítására, vigasztalására; s főleg a magyar földnek, a magyar hazának lelkesülő szeretetére; hozzá való tántoríthatlan ragaszkodására.

Ketté választja a teendőket; egyrészt: a szoroson lelkészi feladatra, a vallás erősítésére, a lélek nemesítésére, a hit világitó és melegítő hatásának élesztésére; másrészt: az anyagi jólét, több irányu, már társadalmilag megindult mozgalom fejlesztésére.

E pásztorlevél egy valóságos közgazdasági, társadalmi és szociális programm.

Örömmel tapasztaljuk, sőt meglepődéssel látjuk, hogy amin a magyar gazdasági társadalom évtizedek óta lankadallanul munkálkodott, nem maradt többé a pusztában elhangzó szónak. Annyira nem, hogy egyházunk fejei sorban e tanoktól áthatottan lépnek a nyilvánosság elé egyházmegyéjük kerületeiben s a nemzeti boldogulás s a nemzet orvoslásának feladatait ugyanazon elvekre, ugyanazon tanokra alapítják.

Amde oly nehéz kérdésekben kell a papságnak eljárni, mint: a nép megélhetése, anyagi megerősítése, ellentálló képességének szilárdítása, melyekhez a téli előadások, a szövetkezetek, a gazdakörök, a szegényügy felkarolása s népünk hibáinak orvoslása sorakoznak...

A téli előadások felnöttek, gazdák és iparosok részére főleg a mezőgazdaság köréből veendő tárgyakra terjedjenek.

A tanítóképző intézetek növendékei évenként valamely belterjes gazdaságot s annak minden művelési ágát alaposan tanulmányozzák. A tanítók a szünidő alatt valamely gazdasági iskolában tanfolyamot hallgassanak.

Fásítsunk, kellemes otthont teremtsünk, szép tiszta lakást, virágos kerttel, méhessel, gyümölcsössel.

Mindezek mélyen belenyulnak azon szaktudományokba, melyeket papi nevelésünk mai egyoldalúságánál, éppen azon papság, mely e nagy, nemes és hazafias munkában első sorban hivatott küzdeni, tanulmányában fel nem karolhat; mert ha a papnövendékek a kertészkedésben nyerne is elvéve néhányan utmutást, ez még nem elegendő a püspöki pásztorlevélben kitűzött sokoldalú közgazdasági kérdés sikeres megoldására.

A kellő szakismeret hiányában, ha annak alapjait el nem sajátítottuk, meg nem ismertük, csak félsikerre, vagy balsikerre juthatunk. Ott vannak a régibb fogyasztási szövetkezetek.

Régentől hangoztattuk és magam is szószólója valék annak, hogy a szemináriumokban a köz- és mezőgazdasági sza-

A „TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Utirajzok

A Katolikus Szabad Liezeum 1903. márc. 14-iki
 estélyén előadta *Báthory Ferencz*.

Épen délutáni összejövetel van, a nők közi munkájukkal vannak elfoglalva, a férfiak pedig vigan kávégatnak. Mivelhogy a kávé sötét vonalként húzódik végig a finn nép életén, nem csodálkozhatni, hogyha egy ültőmben 4 feketét kellett nekem is meginnom. Még ki sem iszom az első csésze kávé, már is így biztat a ház szives asszonya: Tehkää hyvin täyttää, tehkää! (Tessék még tölteni, tessék!)

Órák órák után repülnek el tőlem, bámulva a finn nők roppant műveltségét. Talán mindent inkább hittem volna mint azt, hogy irodalmunkat — bár finn fordításban — annyira ismerjék. Az egyik nő Petőfi költeményeit bámulja legjobban, sőt közkívánatra el is szaval belőlük egy-kettőt; a másik Szigligeti: »Czigány-át s Tóth Ede »Falu rosszát« — melyeket oly gyakran adnak színházukban, — halmozza el nagy dicséretekkel; míg a harmadik nő Jókai »Új földesur-át« s »Kárpáti Zoltán-át« becsüli legtöbbször.

Miután zenéről is kezdtünk beszélni, előkerült tüstént nemzeti hangszerük. A híres »kantele«, e háromszegletű primitív kis hang-

szer, oly bus és altató hangokat adott ki, hogy, ha négy feketét meg nem ittam volna, hangjaitól talán el is szenderedem.

Sokféle dologról beszélvén még velük, szóba került hát a *párbajmánia* is. Én, aki azt hittem, hogy a magyar névnek, a párbaj felhozásával mily nagy dicsőséget fogok majd szerezni, pirulva szemlélem, mint mosolyognak e barbár bravurságon. Látván ajkaikon e kicsinylő mosolyt, megkérdeztem tehát előbb is a nőktől, mi a véleményük a párbajhősökről. — »Mi a véleményünk? — választ azonnal közülök az egyik — csak az, hogy az ily hőst örökre megvetjük, társas köreinkből pedig végképen kizárjuk.« De hát hogyha önök, — így szóltam most az ottlevő három férfihoz — egész véletlenül a felebarátjuk tyukszemére lépnek, mire az illető feldühödésében, minden bocsánatkérésük dacára is két segédével önöknek háborút izenne, hát szó nélkül hagyják? *Oh nem, — választ az egyik kedélyes mosolylyal — hogy szó nélkül hagynók, arról ugyan szó sincs, hanem úgy tennék mint az a római hadvezér, akit egy alkalommal párbajra hívtak ki.« »Hogyan?« kérdém megint roppant kíváncsian. »Megizennők neki, hogy ha megunta az életét, akassza fel magát.«*

Pedig, mélyen tisztelt hölgyeim és uraim oly kiváló fegyverfogásokat, mint épen északi finn atyánkfiai, aligha találunk a nagy kontinensen, s midőn pár évvel ezelőtt az orosz zsarnokság megfosztotta őket minden fegy-

verüktől, nem gondolta azt meg, hogy e tény-nyel együtt azt is elárulta, hogy a több mint 100 millió orosz nem érezte magát eléggé biztosnak a 2 milliónyi finn nemzettel szemben.

Mivel társaságunk lassan-lassan oszladozni kezdett, elindultam én is egy rövid sétára. Azonban, hogy előbb a háziasszonynak magyar szokás szerint megköszönhessem a 4 fekete kávé, kézcsoakra nyitott ajkakkal közledek felé. De a mint jobb kezét ajkaimhoz akarom emelni, az egész női társaság rémülve fut széjjel. Zavaromban önkénytelenül is az a francia utazó jutott az eszembe, aki Kinában, hol a kézcsoák szintén ismeretlen dolog, — megakarta csókolni egy kínai nő kezét, de ez azt gondolva, hogy a francia utazó felnyitott szájával harapásra készül, rémülve futott be a másik szobába s onnan kiabálta a jövőmenőknek: »Mentsenek meg ettől az emberevő szörnytől!«

Miután magamhoz tértem zavaromból, a derék háziúr, akinek mostantól már lakója lettem, — szívesen elkísért egy rövid sétára. Mikor már a város vége felé járunk, az egyik faházból zeneszó hallatszik. »Talán néznénk meg egy finn lakodalmat is, így szólott Mentorom, a ház felé tartva. Ezer és egy örömmel válaszoltam neki roppant derült arczczal. Mikor beléptünk, körtáncz félét jártak, melynek leírását semmiképp sem merném megpróbálni, de annyit esuttal mégis megemlék, hogy sok szép dolgot hittem finn rokonaink-

kokban is kellő és rendszeres oktatást nyerjenek a papi növendékek.

Hangoztattuk azon meggyőződésből, mert a papságnak egyik fő megélhetése sok helyen a plébániákon gazdálkodásuk eredményétől függ. Ha tehát a káplán vagy plébános sejtelemmel sem bír a gazdálkodás egészéről és nem ismeri a gazdaság sokoldalú tudását és feltételeit, ugyan hogyan tudjon jó eredményt maga is elérni, de hogy tudjon kellő és alapos utbaigazítást adni hiveinek, éppen most, midőn pedig az egész kivándorlás kérdésének megoldása: nagy részben a jobb gazdálkodás sikerétől függ.

A megfelelő előtanulmány nélkül, csupán dilettáns felületességgel, eme kijelölt nagy célokat szolgálni és jó eredményeket felmutatni aligha lehet.

Feladatunknál szemünk előtt lebegett — ezeken felül — az egyházi vagyionoknak nemzetgazdasági nagy fontossága is. Oriási vagyionokon és birtokokon folyik a papi gazdálkodás.

Hogy ez mily kifogásolni való, köztudomásu.

De nem is lehet az eredmény más, midőn olyan adminisztrátorok kezelik — mondhatni teljhatalommal — ezen nagy uradalmakat, akik sohasem foglalkoztak sem elméletben, sem gyakorlatban a gazdálkodással.

Az egyes rendek és káptalanok mégis ilyen adminisztrátorokat állítanak nagy gazdaságaik vezetésének élére — mert: absolute jobb — erre való, a kellő szakismeretekkel bíró elemek nincsenek.

Ha tehát ezek a való tények, segítsünk ezeken a bajokon úgy, hogy: a szemináriumokban legyen módja a fiatal papságnak a gazdálkodás főbb elemeivel alaposan megismerkedni.

Nézzünk csak végig püspökeink gazdálkodásán. Valamennyiük gazdasági jövedelmeikre vannak utalva. Ennek eredményétől függ egyházmegyénk sorsa, sokszor felvirágozása; éppen úgy a jótékony

ság gyakorlása, valamint a magasabb társadalmi tevékenységben való közreműködésük.

És hány püspökünk élt szegénységben, vagyoni gazdagsága mellett, csupán azért, mert a helyes és okszerű gazdálkodásról fogalma nem volt s nem ösmerte a mezőgazdaság, vagy az erdészet üzletvitelét.

De hogyan álljon az alsó papság is a mai modern társadalmi mozgalmaknak élére, midőn nem bír azon szakszerű tudnivalókkal, melyekkel a cél érdekében minden egyes akciónál feltétlenül rendelkezünk kell.

Hogyan alakítsanak hitel- és fogyasztási szövetkezeteket, hogyan vezessék ezeket biztos sikerre, ha a kellő üzleti ösmerekkel nem bírnak?

Hogyan nyuljanak a gazdakörök életébe szervezőleg és irányítólag, ahol pedig a gazdálkodás elemeivel és fokozatosan a magasabb elméletekkel is bele kell hatolni a tagok lelki világába, sőt lassanként hovatovább a gyakorlat mezejére is át kell ültetni a tevékenységet.

Ha célt akarunk érni, az eszközökkel is rendelkezünk kell.

Mindezekért kell a papi nevelésbe a gazdasági szakismereteket is beleoltani.

Ha ezt elértük, akkor azután könnyű lesz hasonló nagy és követendő programot megvalósítani és keresztülvinni, minő a győri püspöké.

Addig azonban támaszkodjanak a gazdokra, földbirtokosokra és gazdasági egyesületekre és kezét fogva küzdjünk a kivándorlás okai ellen.

Waldeck-Rousseau és az Institut.

Erdekes irodalmi hír jön Párisból. A szabadkőműves klikk nem elégette meg a politika terén kiereszkedett zsarnokkodásait, hanem rá akarja tenni a kezét a francia akadémiaira is.

Ennek a kísérletnek első jelét adják most, a mikor nyíltan jelölik az akadémia egyik meg-

üresedett tagsági helyére Waldeck-Rousseau, a volt miniszterelnököt.

Waldeck-Rousseau tudvalevőleg nem annyira irodalmi működéssel tűnt ki, mint inkább azzal a működésével, a melyet a művelődés terjesztőinek, a szerzeteseknek kitűldözése körül kifejtett. Ezért akarják pártfelei akadémiai tagsággal honorálni szomorú érdemeit.

Az akadémia azonban aligha fog beleegyezni az irodalom színvonalának ilyen leszállításába. A többség, élén a kitűnő költővel, Coppéval, mindent elkövet, hogy Waldeck-Rousseau az akadémiaiba ne jusson.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, márcz. 19.

Elnök: Dániel Gábor.

Az irományok előterjesztése után elnök bemutatja Komárom város feliratát a fizetésrendezés tárgyában, több város és község tiltakozó feliratát a katonai javaslatok ellen. (Eljenzés a szélsőbalon.)

Lovász Márton: Halljuk a mellette levő kérvények felolvasását.

Endrey Gyula: De ha nincs.

Elnök: Jelenti, hogy napirend előtt Papp Zoltán óhajt felszólalni.

Ismét a Gotterhalte.

Papp Zoltán: A miniszterelnök tegnap azt mondotta a Gotterhalte ügyében: Így áll a dolog, örülök, hogy tisztázva van. Amde nincs tisztázva. (Halljuk! a szélsőbalon) A miniszterelnök nem folyt be a ruhák lefoglalásába ez tény, de beleavatkozott olyan dologba, amelyhez semmi köze nem lett volna: hogy a darabot vegyék le a műsorról.

Nessi Pál: Micsoda jogon?

Papp Zoltán: Felolvassa a főkapitánynak a ma reggeli lapokban megjelent kommunikációját. Ez szintén azt bizonyítja. A másik dolog amiért felszólal, szintén a közszabadság ellen vét. A honvédelmi miniszter ugyanis titkos rendeletet adott ki, melyben a honvédtiszteknek, valamint a tartalékos tiszteknek is megtiltotta, hogy a Gotterhalte előadására elmenjenek. Sőt: tudomása van arról, hogy a helyőrség tisztikarából tisztek cizirkálnak a színháznál, s a bent ülő detektivekkel egyetemben jegyezték a tar-

ról, de azt legkevésbé, hogy a táncz művészetében annyi ügyességgel kezeljék lábukat.

Miután kétszer meg *kávétattak* és háromszor a tyukszememre léptek, érzékenyen búcsuztam el a nagy társaságtól. Sétánkat a Pájjánne tó mellett folytattuk most tovább. Kedélyes Mentorom — ki mellesleg szolgálva roppant bőbeszédű, — azt kérdezi tőlem, látom-e ott azt a kéklő tavat? Habár kérdését egy kissé naivnak találtam, mivel egy 150 kilométer hosszúságú tavat csak a vak nem lát meg, de hát azért azt feleltem: látom. »Nem is gondolja tán, — folytatja Mentorom, mennyi házasságot köszönhetünk már mi e hosszú tó sima jégtükrének. »Hogyan — kérdém Mentoromtól — hát önöknél a házasságokat nem a fényes báltermekben kötik?« Épen nem, válaszolt azonnal mosolygó Mentorom, — nálunk a házasság szerelmen alapszik, mire pedig nekünk éghajlatunknál fogva is hideg vérű északi lakóknak több időre van szükségünk, mint a délen lakó hevesebb népeknek. A báli termek fénylő, de sokszor hamis világa szemekre igen, de szívünkre semmi hatást *nem gyakorol*; különben már egyik közmondásunk is — folytatja Mentorom arra int bennünket: »Feleséget és szövetet, gyertya világnál ne válaszz magadnak!«

Másnap, — vagy hogy helyesebben fejezem ki magam — miután új lakásomon egy hosszut aludtam — meghívást kaptam egy fényes bankettre is. Még jóformán be se lépek a virágokkal gazdagon díszített fényes nagy

terembe, két szőke nő, — kiket életemben most láttam először — közeledik egyenesen felém s a kezükben levő nagy virágcsokrokkal salonkabátomat jobbról is, balról is diszítani kezdik. Sajátságos érzés szállotta meg e percben lelkemet, de miután láttam, hogy férfitársaim egytől-egyig fel vannak diszítve, beletörődtem hát én is furcsa helyzetembe. Mivel a férfiak mindannyian az asztalnál állottak már sorban, az asztal egyik oldalán hozzájuk szegődöm. Nem tudom, mélyen tisztelt hölgyeim és uraim, vajjon megfigyelték-e már önök falun Urnapján a kiskapufélfákat? Ha igen, akkor fölöslegessé fog válni minden további bő magyarázatom.

A sokféle étellel gazdagon megrakott hosszú asztalokon csakugy csillognak a tejjel teletöltött öblös nagy poharak, de sörnek vagy bornak az itteni finn nép asztalain még színét sem láthatja az ember. A nők és férfiak versenyezve intézik egymáshoz szellemes tószójukat, s mivel a magyar nép boldogságáért is elhangzott már finn nyelven egy szép tószót, felemelem én is tejjel tele levő öblös poharamat, s miután egy hosszabb válaszom elhangzott, a derék finn nemzet boldog jövőjéért egészen fenékgig kiürítettem azt. Mire ők mindnyájan gyorsan felállottak s Vörösmarty finn nyelvre fordított »Hazádnak rendületlenül«-jét énekelték hozzá.

Mivel a vendégek oszladozni kezdtek, felkértem hát én is szíves Mentoromat, vezessen már most egy kávéházba is. De óh seregek-

nek ura, mit kellett hallanom! Hogy az egész Finnországban sincsen egy kávéház! Egy pillanat alatt a titkoknak serege tárult fel előttem. Óh ti boldog, ti szerencsés finn nők! Most kezdem csak igazán érteni, miért vagytok mindig rózsás kedvetekben s miért mondtam a banketten egy 40 esztendőss asszonyt legjobb meggyőződésemmel 24 évesnek, most kezdem már azt is igazán érteni, miért láttam Finnországban olyan sok dedányát, akik dedunokájukkal *együtt énekeltek*, vagy a képes bibliából buzgón imádkoztak.

Pedig, mélyen tisztelt hölgyeim és uraim, higgyék el azt nekem, aligha van e gyarló földgömbön több oly alkalmas hely, ahol a mulatni szerető férfiak zavartalanabban élhetnek kávéházi szenvedélyeiknek, mint épen Finnország legészakibb részén. Ha teszem fel, szép nyári időben, mikor a nap 2 hónapig nem megy le az égről, eszébe jutna a szegény, napi munkájától kifáradt férjnek is, mily jó volna a vacsora után néhány vidám óráltöltési kedves barátjai között, nem kellene folyvást azon aggodnia, hogy türelmét veszített kedves felesége *e szavakkal fogadná majd otthon: Hol jár-tál az éjjel?* Hogyha pedig télen, mikor a fénylő nap, két egész hónapig más messze tájkon szokott kalandozni, kedvet kapna talán megint a szegény férj, hogy a roppant hosszú, hideg téli estén 50—60 órát eltöltjön valahol, szintén nem kellene attól remégni, hogy harag és dühtől elragadott neje, — ha csak nem akarná, hogy a férje szemébe nevéssen, — e

alékos tisztek neveit, kik az előadásán megjelentek. (Nagy mozgás a szélsőbalon.) Hát így akarják kiépíteni az egységes magyar államot? Mics az az abszolutizmus szörös keze. Eppen úgy, mint mikor a honvéd akadémiában márcz. 15-én a növendékeket a G. t. r. halte tanulására kényszerítették. (Viharos zaj a szélsőbalon)

Nessi Pál: Szégyen! Gyalázat!

Bakonyi Samu: Nem szabad ilyet elárulni.

Papp Zoltán: Nem akar vádlóként fellépni, éppen azért tárgylagos felvilágosítást kér a miniszterelnöktől.

A miniszterelnök kritikája.

Szell Kálmán miniszterelnök: A honvédelmi minisztert érintő kérdéssel nem nyilatkozhatik, majd az illetékes miniszter fog arra válaszolni. Ami a kérdés első részét illeti, tegnap már megmondta, hogy a lefoglalás nem felsőbb helyről eredt. Megköveteli azt, hogy amit helyéről elmond, elhagyják. (Zajos helyeslés a jobbon) Különben ezt maga a főkapitány is mondotta nyilatkozatában. Ami a darab előadásának lehetőségét illeti, arra nézve semmi rendelet nem adatott ki, a darab adott s így sérelem ez irányban nem lehet. Nem érti tehát miért hozzák ismételtelen elő ez ügyet. (Zajos helyeslés a jobboldalon.) Különben megjegyzi, hogy a darabot maga a nagy közönség sem fogadta valami melegséggel. (Ugy van, a jobboldalon.)

Pichler Győző: Honnan gondolja?

Papp Zoltán: Szavai helyreigazításáért felszólalva kijelenti, hogy ő csak a közszabadság megvédéséért emelt szót. Mert Rudnay nyilatkozatából gyanu merül fel, hogy a miniszterelnök előzetesen beleavatkozott a dolgba. Es erre nézve nem is válaszolt a miniszterelnök, valamint arra sem, mi igaz a honvédelmi miniszter rendeletéből. (Ugy van! a szélsőbalon.)

Nessi Pál: Hol a miniszter, hogy válaszoljon.

Benedek János: Vagy az államtitkárja.

Gabányi Miklós: Soha sincsenek itt idejében.

Az elmaradt interpellációk.

Elnök: Következik a napirend. Első sorban határozni afőlött, hogy a tegnapi ülésről elmaradt interpellációk, mikor terjeszthetők elő. (Felkiáltások a szélsőbalon: Ma! Ma! A jobboldalon: Szombaton!) Akik elfogadják azt, hogy az interpellációk ma terjesztessenek elő, álljanak fel. (A bal és szélsőbal feláll.)

Kubik Béla: A többség!

Bay Lajos: Kisebbség!

szavakkal lépne majd elébe: »Hát már megint reggel jöttél kasa?« Mert hisz ő nagysága a legpontosabb számítás mellett is körül-belől 8 hetet tévedne.

Végül engedjék meg nekem, m. tisztelt hölgyeim és uraim, hogy elvezessem még önöket, egy finnországi »Kylpylaitos«-ba is. »Kylpylaitos?« Mint ha csak hallanám, hogy többen kérdezik, hát vajjon ez mi a csoda lehet? A »Kylpylaitos«, amelyet »szösserint« »fürdőintézet«-nek lehetne neveznünk, sajátoság berendezésével olyan speciális, Finnországnak, melyet más országokban hiába keresnénk. Alig léptem be a »Kylpylaitos« nagy folyosójára, 5 feketébe öltözött fiatal nő rohant tüstént felém. A fejkön levő fehér bóbítájuk s a kezükben tartott rövid nyirfa seprük, különös benyomást gyakoroltak reám. Miután egy ajtót kinyitnak előttem, belépek egy sötét alacsony terembe, melynek közepén egy téglából készített égő kemence áll. Ezer szerencsém, hogy e feketébe öltözött, fehér bóbítás és seprős alakokat belépésem alkalmával nem az égő tűz körül találtam, mert különben könnyen azt hihettem volna, hogy hosszú bolyongás után végre is a sötét pokolba jutottam.

De mivel az égő kemence hosszában vízzel tele levő kádakat is láttam, tehát meggyőződtem lassan-lassan arról, hogy mégis valami fürdőben lehetek. Mikor már abban a stádiumban voltam, hogy a kádakba is bátran beléphettem, hirtelen kinyílik a terem ajtaja s belép két, vedrrel felfegyverezett nő, s a tűz felett

Elnök: A többség szombatra kívánja elhalasztani az interpellációkat. Következik

az ujonszjasajlat

felvitatolagos tárgyalása.

Horváth Dezső: Nem fogadja el a javaslatot. (Helyeslés a balon és szélsőbalon.) Követeli a nemzeti hadsereg felállítását. Ehez jogunk van. (Ugy van! a balon.) A mai hadseregnek semmit sem szavaz meg. Változtatni kell ezen a rendszeren. Határozati javaslatot nyújt be, hogy az ifjúságot már az iskolában szoktassák hozzá a katonai neveléshez. (Helyeslés a balon és szélsőbalon.)

Visontai Soma: Aki a mostani vitát összehasonlítja a más vitákkal, annak el kell ismernie, hogy az ellenzék sohasem volt annyira hivatásának magaslatán, mint most. (Ugy van! a szélsőbalon.) Annál nagyobb elismerés illeti az ellenzék küzdelmét, mert csak messzeható kutatás, tanulmányozás után lehet foglalkozni a kérdéssel. A jobboldali padok roskadoznak az egymás ellen intrikált nyugalmazott miniszterektől, bukott államtitkároktól és államférfiaktól. Amikor ott annyi eltemetett nagyság nyugszik, akkor az ellenzék fiatal emberekre van utalva, mert minden kérdés, minden titok ott temetődik el abban a szabadelvű párti sírgödörben. E temetőben nyugsznak a nemzeti párt követelései is. A közvélemény elítéli a katonai javaslatokat. (Ugy van! a szélsőbalon.) A szabadelvűpárt most semmibe se veszi a közvélemény megnyilatkozását, pedig egykor az egyházpolitika idején a szabadelvűpárt még az utcát is megmozgatta és a közvélemény erejével nyomást gyakorolt a koronára is. A közvélemény erejét és hatalmát semmiféle mesterkedéssel nem lehet kicsinyíteni, vagy gyengíteni. A közvélemény adja meg a bátorítást az ellenzéknek a küzdelemhez. (Zajos helyeslés a szélsőbalon.) Hiába beszélnek önök odaát...

Pichler Győző: Dehogyan beszélnek. Bár beszélnének.

Ballagi Géza: Mi nem obstruálunk.

Gabányi Miklós: Nem mernek beszélni!

Kubik Béla: Nem beszélnek, mert nem tudják magukat megvédeni.

A többség lelkiismerete.

Visontai Soma: Hiába beszélnek arról, hogy obstrukció folyik. Ez nagyszabású, eszmékben gazdag vita és jogos nemzeti ellentétállítás. (Zajos tetszés a balon és szélsőbalon.) Az obstrukciót nem lehet kormányzati tényekből kimagyarázni, hanem az ellenzék maga-

lévő, izzóvá vált vasat a hosszú kádból locsolgatni kezdik. Pár percz múlva olyan gőz lett a teremben, hogy a sötétségtől már nem is láhattam: mikor mind a két nő a faképnél hagyott. Midőn már a gőztől úgy telítve voltam, hogy bármilyen nagy lokomotívot is, Finnország összes vonalán elhajthattam volna, ismét kinyílik a terem nagy ajtaja, s belép rajta a már előbb látott 2 nő. Veder helyett mostmár seprű van kezükben. Mint mikor a bűnöst hirtelen elfogják, úgy ragadták most meg mind a két kezemet, hogy rövid alaku nyirfa seprűkkel tetőtől talpamig jól összeverjenek. Mikor már hasonló voltam a főtt rákhoz, eltűntek előlem megint mind a ketten.

A mikor távoztam, ismét a folyosón álltak mind sorban. De hogy tapasztalatomat tovább bővíthessem, megkérdezem tőlük távozásom előtt, vajjon nem káros-e az ilyen intézmény erkölcsi szempontból. Mire egy közülök rövid, de érthető módon adta meg a választ, melyet a legnagyobb titoktartás mellett, önöknek is elfogok árulni. A fürdő nálunk, — így kezdé válaszáat — ősrégi intézmény s éppen olyan szenthely, akár csak a templom; az egyikben lelke, a másikban teste szennyentől tisztul meg az ember. Az intézmény tehát erkölcsi szempontból semmiképp sem káros, hanem a kik e nemes intézményt erkölcsi szempontból elmernék itélni, vagy a kikben ilyen gondolatok e szenthelyen még fel is ébrednének: azok érdemelnék meg mindenkor: a 25 botot.

(Vége.)

tartásából. Gondolják meg, hogy a házszabálynak mennyi rendelkezését vehetné igénybe az ellenzék, ha obstruálni akarna, mert még mindig reméli, hogy a többség lelkiismeretét fel támasztja.

Kubik Béla: Abban ugyan hiába bízol.

Visontai Soma: Az ellenzék magatartása rezisztencia.

Szell Kálmán: A kisebbség uralma.

Visontai Soma: Jogos önvédelmi harc. (Tetszés a szélsőbalon.)

Szell Kálmán: De hát ki bántja az ellenzékét.

Visontai Soma: Az a hadsereg, amelynek ezeket az áldozatokat kérik. Es tiltakozásunk nem más, mint az ellenzékkel tömörített nemzeti közvélemény. (Viharos helyeslés a szélsőbalon. A miniszterelnök eközben a karzatra kukkerez.)

Gabányi Miklós: Ide figyeljen, mikor ilyen fontos dologról van szó s ne kukkerezzen.

Rátkay László: Az öket támogató nemzeti közvéleményt keresi. (Derűtség.)

Visontai Soma: De mire is nekünk hadsereg, mikor amugy is el tudnak foglalni területet az országból.

Beöthy Akos: Elrabolni.

Szell Kálmán: Azt nem rabolták el, hanem választott bíróság ítélte oda.

Rákosi Viktor: Fáj nekünk az a tengerszem!

Beöthy Akos: Odaát meg nevetnek a marokkukkal!

Rákosi Viktor: Es kancsal tengerszemmel néznek reánk. (Derűtség.)

Visontai Soma: A jelenlegi hadseregnek egyetlen krajczárt áldozni nem szabad. Nekünk jogunk van az önálló magyar hadsereghoz. Törvényeinkbe vannak letéve e jogok. (Ugy van! a szélsőbalon.) Ennek bizonyítására hosszan foglalkozik a 67-es törvényekkel és nagy körültekintéssel ösmerteti azon törvénycikkeket, melyek az önálló hadseregről szólnak. Természetesen a 67-es törvények megalkotói nem hiték, hogy akadjon honvédelmi miniszter, aki ily kicsinylőleg, gunymosolylyal szóljon a magyar hadseregről.

Visontai Soma beszéde után az elnök megakartta állapítani a holnapi napirendet, de Kubik kéri a képviselők megszámllását. (Nagy zaj. Felkiáltások jobbról: komédia!) Az elnök elrendeli a képviselők megszámllását. Oly kevesen vannak, hogy a gyűlés határozatképtelen. E miatt az elnök negyedórára felfüggeszti a gyűlést.

Szünet után Szócs Pál kéri ismét a képviselők megszámllását; ismét határozatképtelenség. Erre az elnök elrendeli a névsorolvasást. Emiatt meg Thaly Kálmán szólal fel: ez a képviselők zaklatása, pl. őt most temetésről hívták ide. (Viharos zaj.)

Beöthy helyeselte Thaly felszólalását. A méltányosság kívánja, hogy három óra után ne tarisanak névsorolvasást. A képviselők nem tudhatják, hogy meddig tart el az ülés, tehát szórványosan távoznak, de azért kötelességmúlászatról szó sincs, büntetni senkit sem lehet.

Elnök: A házszabályok elrendelik a névsor olvasást, mert már három óra előtt megkezdődött a vita.

Kubik a felelősséget a kormánypártra hárítja, mert itt az intézkedik.

Horváth és Holló konstatálják, hogy Visontai 3 óra után is beszélt.

Elnök: Helyesnek tartaná, hogy a nyugalom helyreálljon, ha a katalógus olvasástól eltekintenének.

Gajári Ödön: A határozatképtelenséget nem a kormánypárt okozta.

Az ellenzék (khorusban): Katalógust kérünk.

Gajári: Hiszen az ellenzék csak az előbb vonult be a terembe. (Nagy zaj a baloldalon.) Az elnök folyton csenget és elrendeli a katalógus olvasást. Az eredményről holnap tesz jelentést. Kérdi, elfogadják-e a napirendet?

Lengyel: A Ház nem határozatképes.

Elnök: A katalógus szerint 101-en jelen vannak. (Közbeszólások.) Ujra megolvasatja. Csak kilencvenegyen vannak jelen.

Ekkor ismét felfüggeszti az ülést egy félórára. Fél öt órakor újra megnyitják az ülést.

Elnök: Ugy látom, a Ház most már határozatképes.

Az ellenzék tiltakozik.

A jegyzők ismét megolvassák a képviselőket — **határozatképtelenség!** Az elnök ismét felfüggeszti az ülést.

Telefonon hívják össze a képviselőket. Összesen négyet sikerült előkeríteni hat órára. Az elnök most megnyitja az ülést, most már senki sem tiltakozik, így hát megállapítják a napirendet és ezzel az ülés $\frac{1}{7}$ órákor véget ért.

Biharvámegye közgyűlése.

— Második nap. —

Az alispánt választó nagy csata után tegnap folytatta Biharvámegye törvényhatósági bizottsága közgyűlését. A választásra beözönlött bizottsági tagok haza távoztak s így a tiszviselőknél kívül alig 8—10 bizottsági tag volt jelen.

A tárgysorozatba felvett 186 ügynek körülbelül felét tárgyalták le s így még mára is maradt néhány ügy, egy kurta gyűlésre.

Beöthy László főispán elnökölt.

A közgyűlés megnyitása után a központi választmányt egészítették ki; az elhalt 4 tag helyett ifj. **Nadányi** Miklóst, **Tóth** Mihályt, dr. **Markovits** Manót és dr. **Wertheimstein** Henriket választották be a központi választmányba.

A szükséghez képest az elnök főispán dr. **Markovits** Manó közigazgatási gyakornokot tb. aljegyzővé nevezte ki.

A számonkérőszék jelentésében kimutatja a tiszviselőik tevékenységét s ebből örvéndesen győződött meg a közgyűlés a megyei tiszviselői buzgó működéséről. A jelentést tudomásul vették.

Elfogadták és tudomásul vették az állandó választmány előterjesztését a megyei gyám-pénztár 1902. évi számadásáról.

A belügyminiszter a vármegye közközházának módosított szabályrendeletét jóváhagyta, — továbbá elrendelte, hogy a vármegyei nyugdíjszabályrendeletet dolgozzák át. Mindkét leiratot tudomásul vették.

A kereskedelmi miniszter leiratot intézett a b.-csaba-orosházi, vagyis III. tranverzális műút zsáka-darvassi szakaszának kiépítése tárgyában. Tudomásul vették.

Ugyancsak tudomásul vették a miniszternek a Belényes-Örvényes község határában létesítendő kőbánya üzembe vétele tárgyában, valamint a törvényhatósági utkaparók és családjaik nyugdíj jogosultsága tárgyában küldött leiratait.

A kereskedelmi miniszter tudomásul vette a saápi vámoshidnak a megye tulajdonába vételét.

A vármegye közgyűlése 10.000 koronát szavazott meg a belényesi kórház felszerelésére.

Társtörvényhatóságok átiratai.

Ezután tudomásul vették a társtörvényhatóságok pártolás végett megküldött következő feliratait.

Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun vármegye átirata az Ausztria-Magyarország és Szerbia között fennálló kereskedelmi szerződés felbontása iránt;

Somogy vármegye átirata a kivándorlás megszüntetése ellen;

Zólyom vármegye átirata Grünvald Béla szobrára leendő gyűjtése iránt;

Maros-Tordavármegye átirata a közigazgatási tiszviselőik jelvényével való ellátása tárgyában;

Abauj-Torna vármegye átirata a közigazgatási előadói állások újfászerzése tárgyában;

Moson vármegye átirata Magyarország és Alsó-Ausztria közötti határ kiigazítása tárgyában;

Vasvármegye átirata a tőzsdei hirtérítési-ügyletek reformálása tárgyában;

Barsvármegye átirata egy magyar iskolahajó építési költségeihez való hozzájárulása iránt;

Pozsony vármegye átirata a vasárnapi munkaszünet módosítása iránt;

Zombor város átirata Schweidel József 48/48-iki tábornok szobrára gyűjtés iránt.

Debreczen város tanácsának átirata a pórtartalekösök behívása ellen;

Sopron város vadászati törvények módosítása iránt;

Székesfehérváros trvhat. biz. átirata a tanítói fizetések rendezése tárgyában;

Győr város átirata a párbaj megszüntetése tárgyában;

Pozsony város átirata az egyesülési és gyűlekezési jog tárgyában;

A még elintézetlen ügyeket ma, pénteken tárgyalja a megyei törvényhatósága.

UJDONSAGOK.

TAJEKOZTATO.

Március 22. A Biharvámegyei és Nagyváradi Nőegylet közgyűlése.

Márc. 22. A hegyközség közgyűlése d. e. 11 órákor a városházán.

Márc. 22. A kath. főgimnázium ifjuságának matinéja d. e. 11 órákor.

Márc. 22. Az ügyvédi kamara közgyűlése d. e. 10 órákor a városháza nagytermében.

Márc. 22. A zeneiskola hangversenye d. u. 8 órákor a közs. polgári fiúiskolában.

Március 27. A gyermekmenhely építése ügyében árlejtés a városházán d. e. 12 órákor.

Márc. 29. Kath. Szabad Liceum előadása. April 5. A tiszviselői Otthon-ának közgyűlése d. u. 4 órákor.

Apr. 18. Kath. Szabad Liceum zártnepélye.

* **A király elutazása.** A király ma délután 3 óra 30 perczkor hagyja el Budapestet; ő felségének Budapesten való legközelebbi hosszabb tartózkodása május hó elejére van tervezve. Ő felsége tegnap délelőtt 10 órákor a budai királyi várpalotában általános kihallgatást adott, amelyen megjelentek: báró Fejérváry Géza honvédelemügyi miniszter fiával báró Fejérváry Imre főispánnal, gróf Andrássy Tivadar, gróf Apponyi Sándor és gróf Kun Géza titkos tanácsosok; gróf Hunyady József, gróf Esterházy Mihály, Kazy József, gróf Károlyi Gyula, Mattyasovszky Mátyás alezredes, gróf Szápáry Pál, gróf Széchényi Andor Pál kamarások, Sándor János főispán, Dogarin Tamás kuriai bíró, Popovics Sándor és Lestyánszky Sándor miniszteri tanácsosok, Hampel József, Koczauer József, Szabó Dénes és Lechner Károly udvari tanácsosok, egyetemi tanárok, Csarada János és Bárony János egyetemi tanárok, Mayer Guido vezérőrnagy, Gyurics Belizár és Nemes Ede ezredesek, báró Hildebrandt Nándor és Vásárhelyi Géza földbirtokosok, dr. Singer Mátyás kórházi igazgató, Péchy László műszaki tanácsos, Paduch József segédhivatali főigazgató, Poóg Jakab a trieszti általános biztosító társulat magyarországi főnöke, Benka Gyula főgimnáziumi igazgató, Falvay Antal polgári iskolai igazgató, Istók János szobrász, Bunder Iván államvasuti főellenőr, az Egyetemi Kórházegylet képviselőjében Zsembery István, Hindy Zoltán és gróf Festetics Sándor, végül a budafoki izr. autonóm hitközség előljárósága.

* **A jegyzők nyugdíjügye.** A biharvámegyei községi és körjegyzők nyugdíj-alapjának bizottsága tegnap délután ülésezett a megyei székház kistermében. **Papp** János főjegyző elnökölt s jelen voltak: Czifra Gerő, Hranyczy Károly, dr. Wallner Ödön és Keszthelyi Zoltán. A felülvizsgált múlt évi számadásakat jóváhagyták s a kezelőknek megadták a felmentvényt. — **Popescu** Mihály nyng. körjegyző gyermekei részére a nevelési pótlékot megszavazták. — **Szakács** Antal és **Paczkó** Géza volt a vármegyei irnoknak, a nyugdíj ügyeinek ellátásáért, a szokásos segélydíjat megszavazták. — **Drágos** Sándor volt tárkányi jegyző visszautalás iránti kérvényét elutasították. — Végül a bihar-diószegi takarékpénztár tőkeelhelyezés iránti kérelmét áttették az alispánhoz.

* **Tisztelgés az új alispánnál.** Dr. **Miskolcsey** Ferencz, Biharvámegye új alispánja már megkezdte hivatalos működését, a megyei székházban. A vármegye tisztkara tegnap tisztelgett az új alispán előtt, dr. **Wallner** Ödön főügyész vezetése alatt, aki az alispán jóindulatát kérte a tisztkar részére. Dr. **Miskolcsey** Ferencz szívélyesen fogadta az üdvözlést; kérte, hogy a tiszviselőik odaadó munkássággal támogassák. Igazságos főnök lesz, aki előtt csak a vármegye érdeke lesz az irányadó.

* **A király a szegényeknek.** A hivatalos lap tegnapi száma közli, hogy a király a budapesti szegények és szűkölködők részére magánpénztárából tízezer koronát adományozott.

* **A kath. főgimnázium matinéja.** Nagy érdeklődés mutatkozik a közönség körében a premontrei rendű kath. főgimnázium matinéja iránt, melyet vasárnap délelőtt 11 órákor tartanak meg a főgimnázium disztermében vonzó műsorral. A jövedelmet az ifjusági Eötvös Önképző-kör és zeneegyesület javára fordítják. Belépő díj 1 korona.

* **Kereszt az egyetemen.** A budapesti keresztény egyetemi ifjuság a kereszt kifüggesztésének két éves fordulója alkalmával memorándumot nyújtott be az egyetem rektorához, hogy rég óhajtott kívánságának, a kereszt jogai érvényrejtésének az egyetemen kifejezést adjon. A 25 ifjúból álló bizottság megjelent tegnap a rektorral és 300 keresztény egyetemi polgár nevében átnyújtotta a memorándumot. A költősség szónoka **Forster** Lajos, hangsúlyozta, hogy bizik az egyetem rektorának keresztény gondolkodásában, s reméli, hogy az illetékes körök nem zárkóznak el mereven az ifjuság jogos követelése elől, melynek eddig csak a rosszakarát, kiesinység vagy gyávaság gördített útjába akadályt. A memorándum főbb fontjait ezek: 1. A kereszt jogának teljes érvényreemelése az egyetem falain, egyelőre azonban beérlik a **Concha** Győző által javaslatba hozott tervvel, 2. az egyetem régi zászlaja, melyet kereszt díszít, s melyet tán épen ezért dobtak sutba — az egyetem nyilvános ünnepein szerepeljen, 3. keresztény bölcséleti tanszék felállítása, illetve restaurálása, tekintettel különösen az újabb teljesen atheista bölcsészet garázdalkodására. — Kéri végül a rektort, hogy a memorándumot pártolólág terjessze az egyetemi tanács elé. **Kéty** rektor válaszában kijelenti, hogy örömmel látja, valahányszor az ifjuság ideális eszméért lelkesül, nagyra becsteli a vallásos lelkesedést, ha az kellő határok között mozog, s pártolólág fog az egyetemi ifjuság kívánalmait magában foglaló memorándumról nyilatkozni. Ezek után az ifjuság a rektor elterése közben nyugodtan és meglepedéssel távozott.

Este a keresztény ifjuság a Menza Akademián vacsorát rendezett az évforduló emlékére. A fényes összejövetelen részt vettek **Rakovszky** István, **Zichy** Aladár gróf **Bartha** Miklós orsz. képviselő is. A több szára menő ifjuság óriási lelkesedéssel hallgatta meg **Bartha** Miklósnak a keresztéről elmondott, hatalmas szabású, hitvallásszerű beszédét. **Bartha** Miklós többek között ezeket mondta:

Talán mindnyájan egyetértünk abban, hogy a kereszt sem nem egyházi, sem nem felekezeti jelvény. A kereszt az emberiség civilizációjának egyik legfontosabb mérföldmutatója. Az emberiség e jelvény nélkül megsemmisült volna. Krisztus tana a halhatatlanság gondolatával beoltotta az erkölcsi életbe a felelősség érzetét. A másik nagy gondolat: a szeretet megteremtette a könyörületet, a humanitást, a szolidaritást, az egységet. Ez a két nagy gondolat tette mérföldmutatóvá a kereszt jelvényét. A keresztnek nemzetünk különleges életében is a legjelentősebb szerep jut minden kibondolható más jelvény fölött. Ez a történelem során az örökkön mozgó, lázongásban levő föld megtúrta a magyar népet, mert fölvette a keresztény vallást. A magyar korona a keresztet van ékesítve és az a címer, a melyet a korona fed, az is magában foglalja a kettős keresztet. Zászlónkon Szűz Mária képe ra-

yog. Az Arpád-ház öt szentet adott a civilizált világnak. Egész állami átalakulásunk át van szöve a keresztény eszme gondolatával és diadális csaták emlékei fűződnek a kereszt jelvényéhez. Magyarország kiérdemelte, bár fájdalmasan esik a reá való emlékezés, az európai népek között a mártír nevet. A kereszt eszméje egész történelmünkön keresztül húzódik, a legutolsó napokig. Eltérni a kereszt jelvényétől annyi, mint kizökkenni a história kerékvágásából.

A fiatalság rendkívül lelkesen ünnepelte Bartha Miklóst. Beszédjeért és megjelenéséért **Zsembery István** és **Tóth Aladár** mondottak köszönetet. Az ifjuság százezer példányban fogja kinyomatni és terjeszteni Bartha beszédét.

* **Ülés a városnál.** Ma délután 3 órakor a közegészségügyi szakkbizottság tartja ülését a városháza üléstermében. **Bordé Ferenc** főjegyző elnökléte alatt. Az ülésen intézkedés fog tétetni a kanyarójárvány terjedésének megállítására, mert e betegség ujabban nagyon szedi áldozatait a gyermekek köréből és zavarólag hat az iskolák működésére is.

* **Diszebéd a tiszti étkezőben.** A nagyváradi 37-ik gyalogezred tisztikara mint minden évben, úgy az idén is diszebéddel ünnepelte meg az ezred tulajdonosának, az uralgó család legnépszerűbb tagjának, a legmagyarabb érzelmű főhercegnek, **József kir.** hercegnek névnapját. A diszebéd folyamán a peesenyenél felállott báró **Károly** ezredes, s rövid katonás, de meleg beszédben emlékezett meg az ezred nagynevű tulajdonosa névnapjáról. Beszédét a tisztek háromszoros „Hurrá” kiáltása fejezte be. **József főherceget** a diszebédről táviratilag üdvözölték. A csapatok tegnap pihenőt kaptak.

* **Budapesti tanulók Nagyváradon.** A budapesti VIII. kerületi polgári iskola növendékei, mint már írtuk, a jövő hét elején tanulmányutra indulnak s meglátogatják Nagyváradot is. **Bordé Ferenc** városi főjegyző elnökléte alatt tegnap e tárgyban értekezlet volt a városházán, a melyen a csoportigazgatók voltak jelen. Az érkező tanulókat a korona-utcai közs. elemi fiu- és a községi polgári fiu-, vagy ör- utcai elemi iskolákban helyezik el. A város ellátja őket reggelivel s gondoskodik részükre olesó ebéd és vacsoráról. Ezenkívül gondoskodik, hogy a látnivaló nevezetességeket megtekinthessék a vándoruttra kelt tanulók.

* **Agglegény-adó.** Ha elismerjük, hogy az ember társas lény, úgy el kell ismerni, hogy a társadalomnak az egyes emberek iránt s egyeseknek a társadalom iránt kötelességeik vannak. E kötelességek alól kibujni nem egyéb, mint a tehernek másokra háritása. Ha elfogadjuk, hogy a társadalomnak alapja a család, úgy első sorban a család iránti kötelesség teljesítendő. Ha nem is drákói módon végrehajtva, de helyes az az indítvány, melyet a hölgyek tettek a gyermekvédelem érdekében az **agglegény-adó** iránt. Összekötve ez a sok gyermektől apak adókedvezményével, feltétlenül helyes és jogos. Micsoda óriási különbség hasonló rangú és fizetési embereknél az, ha 4-5 gyermeke van, vagy magában él! Miért ne lehetne egyik vállára anyagi terhet tenni s a másik vállán ugyanezt könnyen hordozni? A hölgyek a hadmentességi adóval hozták ez indítványt kapcsolatba s ha talán egy kis humor van is a dologban, hogy a hadmentesség a nőtlenséggel egy kategóriába esik, az eszme mindenesetre helyes és elfogadható.

* **Közkórház Belényesben.** Belényes községben nemsokára megvalósul a régi terv. egy közkórház felállítása. Az épület már készen van, a vármegye pedig bőkezűen 10,000 koronát szavazott meg a kórház felszerelésére. Valószínűleg ez évi július hó 1-én nyitják meg az új közkórházat.

* **Nem lesznek lovashajdúk.** Biharvármegyénél közelebb több változást terveznek. Így a vármegyei házfelügyelő állást kiveszik a

szolgazemélyzet közül, s a kezelő személyzet-hez osztják be. Azonkívül a két vármegyei lovashajdút leszállítják a lóról, s beosztják a gyalogos megyehajdúk közé.

* **Csendőrsők felállítására.** A belügyminiszter értesítette Biharvármegyét, hogy a hosszupályi és bagaméri csendőrkülönítmény beszüntetése mellett rendes őrsőket állított fel ezen két községben.

EGYESÜLETEK.

Az Otthon közgyűlése.

A Nagyvárad Tisztviselők Otthona folyó évi rendes közgyűlését saját helyiségében **április hó 5-én vasárnap d. u. 4 órakor tartja meg.** A közgyűlésre a tagok tisztelettel meghívottak.

A közgyűlés tárgyai: 1. A titkár évi jelentésének továbbá a felügyelő bizottság által megvizsgált 1902. évi zárószámadásnak tárgyalása s határozathozatal a felmentvény megadása kérdésében.

2. Az 1903. évi költségelirányzat tárgyalása. 3. Határozathozatal a választmányok az alapszabályok 23. §-ának módosítása iránt előterjesztett javaslata felett. 4. Az elnök, az alelnökök, a tisztviselők, a választmány és a felügyelő bizottság megválasztása. 5. Határozathozatal a tagok által esetleg teendő indítványok felett.

Nagyvárad, 1903. évi március hó 19-én.
Az elnökség.

SZINHÁZ.

Csepürágók.

Nagyváradé az érdem, hogy ezt a kedves operettet műsoron tudja tartani Magyarországon; s nagy része van Nyáraynak abban, hogy ezt az operettet Nagyváradal megkedveltette.

Boissieuxjában gyönyörködtünk tegnap, s örömmel láttuk viszont, a ki a legigazabban tudta a komédiás keserveit a közönséggel megértetni. Játéka most is igaz, megkapó volt; azonban mintha régen, mikor a miénk volt, csengőbb, erőteljesebb lett volna a hangja. Lehet, hogy ezt az ut fáradalmi okozták; s különben is játéka feledtette ezt is, meg egyes primadonna-allűrjeit is. Az igazi Boissieux csak Nyáray marad, kinek érzékes, komoly játékát igazán élvezni lehetett.

Mindt e szerepében rendszeren, most is elbűvölte a közönséget Suzanne szerepében **Rédei Szidi**, míg **Pintér**, **Szathmáry**, **Krasznay**, **Bognár** és **Dési** humoros, ötletes játékokkal járultak a sikerhez Sajnálattal láttuk **Marion** szerepében **Pogány Janka** helyett **Örley Flóra**. **Örley Flóra** láthatólag fitymálta a szerepét s ezzel a közönséget is; pedig tudhatná, hogy nincs gyenge szerep, csak gyenge színész.

—r.
Kéz kezét mos. A Szigligeti-színház vigjáték személyzete teljesen elkészült **Herczeg Ferenc** legújabb hatalmas sikerű darabjával, a **Kéz kezét mos**-sal s a bemutató előadást legközelebb megtartják.

Nyáray Antal második vendégjátéka. A magyar Gigardit — mint a hogy **Nyáray Antal** valóban sok joggal szereti magát nevezeteni — nagyon kedveli a nagyváradi közönség. Tegnap a Csepürágókban ünnepelték a viszontlátást a közönség és **Nyáray Antal**, ma pénteken este a **Casanova** czimszerepét játsza el a vendégművész. Emlékezetes ez a nagy siker, a melylyel ő ezt a szerepet a Népszínházban kreálta, s melynek nagy része volt a magyar szerzők nem várt jelentős diadalában. Már tegnap elkelt a jegyek egy jó része a mai előadásra.

Pintér Imre Berettyó-Ujfaluban. Berettyó-Ujfaluban az ott működő színtársulat szerdai előadásán, a Régi Szerelő Misi szerepében, mint vendég lépett fel **Pintér Imre**, kár, hogy a megyei gyűlés és több családnál tartott névestély miatt csak közepesen telt ház előtt. Természetes, hogy **Pintér** szép játékát és dalait zajosan tapsolták. Mellette **Sáldgyi Róza** (Tacza), **N. Simon Irén** (Borcsa), **Kovácsné Etel** (Zsögödiné), a férfiak közül pedig különösen **Zágonyi** (számadó) tűntek még ki. **Pintér** tiszteletére előadás után társas összejövetel volt az Oroszlán-szálló éttermében, mely az éjjeli gyorsvonat indulása előtt tartott.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 182.

Bérlet 158 sz.

Ma pénteken, 1903. március 20-án:

Casanova.

Operette.

SZEMÉLYEK:

Sátán — — — — —	Tóth Elek
A felesége — — — — —	Amon Margit
Casanova Jakab — — — — —	Nyáray Antal
Bonaparte Napoleon — — — — —	Bérczi Gyula
Tonina — — — — —	Kulinyi Mariska
Bellino — — — — —	T. Pogány Janka
Lucie — — — — —	Márkus Aranka

HELYARAK: Nagypáholy 7 frt. földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint. Zöltye 1 frt 50 kr. Körssék 1 frt 20 kr., Tálalásék, 1 frt. Erkölyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr. Erkölyülés oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártasék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., Diák és katonajegy a földszintre 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy színlap 10 kr.

Jegyek előre válthatók színház jobb oldalán, a bérházzal szemben, d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-től 5-ig. Esti pénztáryítás 7 órakor

A holnapi előadásra jegyek már d. u. 3 órából előre válthatók.

Kezdete fél 8 órakor, vége 10 órakor.

Holnap szombaton, március 21-én:

Uffkirály.

Operette.

ZENE ES MUVESZET.

A zeneiskola hangversenye.

Mint már jeleztük, a nagyváradi zeneiskola a legközelebbi vasárnap d. u. 3 órakor hangversenyt rendez a zenekedvelők egylete helyiségében. A hangversenyen **Mazalik József** és **Hegedüs István** növendékei mutatják be újabb haladásukat egy érdekes műsor keretében, mely a következő:

1. Ascher J. »La fiammina« mazurka élégante. Zongorán előadja: **Várszeghy Lajos**.
2. Körner G. W. op. 10. »Nocturne«. Hegedün előadja **Pongrácz Margit**, zongorán kíséri **Rafael Irma**.
3. Mazalik J. »Névnapi üdvözetek«. Gordonkán előadja **Réz László**, zongorán kíséri **Glodiák Irén**.
4. »Magyar dalok«. Czimbalmón előadja **Turóczy J.**
5. Haydn J. »Első rész az I-ső Es-dúr Symphoniából« zongorán 4 kézre előadják: **Mazalik J.** és **Nándor**.
6. Rieding O. »Air varie« Hegedün előadja **Krausz Irma**, zongorán kíséri **Rafael Irma**.
7. Richards B. op. 26. »Victoria Nocturne«. Zongorán előadja **Réz Klárka**.
8. Mazalik J. »Egyveleg«. Zongora kíséret mellett hegedün előadja **Melcher Károly**.

Belépti díj: felnőttek részére 30 krajczár, gyermekek részére 20 krajczár.

A zenekedvelők egyesületének tagjai és a zeneiskola növendékei díjtalanul vehetnek részt a hangversenyen.

NYILTTÉR.

Szabott árak!

China-ezüst
gyári raktár

Nagyvárad, Bémer-tér.

Ajánlja a most érkezett, 1903. évi mintákban dusan felszerelt raktárát, u. m. étszerek, asztalterítékek gyertya- és karos gyertyatartók, tálcák, asztal- és gyümölcsállványok, disztárgyak művészies kivitelben. Nászajándékok, verseny és jubileumra alkalmi tárgyak stb. Vendéglő-, szálloda- és kávéházberendezések a legszolidabb kivitelben.

Angol és francia china-ezüst GYÜRÜK egyedüli elárúsítója Bihar-, Hajdumegye és Erdély részére nagyban és kicsinyben.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Mesés olcsó árak!!

A legolcsóbb bevásárlás
CZIPŐ, KALAP
és mindennemű
uri és női divatcikkek
forrása van most! a volt Róth A. Gyula
ujjonnan létesített
WEISZ HENRIK
calpő-, kalap- és női divat áruházában,
NAGYVÁRAD,
Zöldfa utca 2. sz. Amalgóval
szemben.

Mesés olcsó árak.

Igazságszolgáltatás.

U t o n á l l ó k.

— Esküdtárséki tárgyalás. —

A múlt év december 22 én történt, hogy **Balogh Mihály** tenkei lakos **Onye Tógyer** és **Cirle Floarétól** három malacot vásárolt. A malacok árából hatalmas áldomást csapott a két gazda. Onye Tógyer meg éppenséggel úgy beiddogált, hogy alig állott a lábán. Még a korcsában többek előtt **Cirle Floarének** adta át a pénzt, mert érezte, hogy nincs biztonságban.

E jelenetnek tanja volt **Lung Ilie** is több társával együtt. A két ittas ember alig távozott a vámbáztól 300 lépésnyire, mikor egyszerre több ember támadt rájuk. Kezben **Cirle Floarét** földre teperték, egy pedig **Onye Tógyert** fogta le. A földre tepert **Cirle Floarétól**

elvették a malacok árát s a letepert ittas embereket az uton hagyva eltűntek.

A rablókat ezután **Cirle** feljelentésére a esendőrség nyomozta, de a gyanút nem lehetett senkire sem bizonyítani, csupán **Lung Ilie** került kézre, a kit **Onye Tógyer** felismert és eskü alatt bizonyítja, hogy **Lung Ilie** fogta le őt.

A kir. ügyészség tehát vád alá helyezte **Lung Ilie**t és tegnap tartott a kir. törvényszék főtárgyalást ez ügyben az esküdtbírószág előtt.

A tanács elnöke **Nagy Ferencz** t.-széki elnök, tagjai pedig **Csulyok Béla** dr. és **Kepes Miklós** bírák.

A vádat **Gáthy Bálint** kir. alügyész, a védelmet pedig **Krüger Aladár** dr. képviseli.

Esküdték: N. Justh Károly, Nadányi Jenő, Király Lajos, Beczkay Lajos, Tóth Zsigmond, Csobánczy Lajos, Szemes Imre, Bugyi Sándor, Nagy Sándor, Nánássy Imre, Takács Ferencz, Havassy Zsigmond, Fábry István.

Főesküdt: Buzás Kálmán.

A tárgyalás egész az esti órákig a vádlott, sértett és a tanút vallomásaival telt el.

A sértett **Cirle** és **Onye** esküvel bizonyítja, hogy **Lung Ilie** is a rablók között volt, míg a vádlott tagadja, hogy ő még csak a korcsában is jelen lett volna.

A tanúk nagy része is terhető vallomást tett **Lung Ilie** ellen.

Este 6 órakor állapították meg az esküdtökhöz intézendő kérdéseket.

A kérdések megállapítása után a pörbeszédre került a sor.

Gáthy Bálint ügyész a tények és tanuvallomások összevetésével súlyos testisértéssel egybekötött rablás bűntettével vádolja **Lung Ilie**t.

Dr. Krüger Aladár a védelem szempontjából nem látja bizonyítottnak, hogy **Lung Ilie** lett volna a tetleges rabló, csupán csak az bizonyítható, hogy a rablásnál segédkezett.

A pörbeszéd megkérdezése után **Nagy Ferencz** elnök összefoglalva a tárgyalás fő motívumait, ismételt előterjeszti az esküdtök elé a kérdéseket és az esküdtök visszavonultak, hogy meghozzák verdiktjukat.

Hosszas tanácskozás után az esküdtök csupán rablás bűntettében mondták ki bűnösnek **Lung Ilie**t.

A marasztaló verdikt alapján a kir. törvényszék három évi fegyházzal büntette vádlottat a 92. szakasz fegyelmbe vételével.

Az ügyész és védő megnyugodott, a vádlott semmisségi panaszszal élt.

TAVIRATOK

József főherceg névünnepe.

Kis-Jenő, március 19. József főherceg nevenapja alkalmából a kegyuri templomban, az orléáni hercegnő által ajándékozott új oltárnál, ünnepies misét czelebráltak. A misén nagyszámu intelligens közönség volt jelen. (M. T. I.)

A hadügyminiszter a párbajért.

Budapest, márcz. 19. (Saj. tud. táv.) A hadügyminiszter rendeletet adott ki, hogy a tényleg szolgálatban levő tisztek tartózkodjanak a párbajellenes mozgalmától és a tartalékos tiszteket is figyelmezteti, ha netalán már a párbajellenes liga tagjai lennének, hogy abból kötelességüknek tartsák azonnal kilépni.

Tüntetés Fejerváry miniszter mellett.

Budapest, márcz. 19. (Saj. tud. táv.) A képviselőházban ma délután **Fejerváry** báró honvédelmi minisztert általános zajos éljenzéssel fogadták.

Az új gör. kath. püspök.

Budapest, márcz. 19. (Saj. tud. táv.) A Kelet értesülése szerint befejezett tény, hogy **Pável Mihály** utóda a püspöki székben **Radu** Demeter lesz. A kinevezés a napokban várható. **Radu** Demeter utóda pedig **Hosszu** Vazul balázsfalvai kanonok.

Atilla koporsója.

Budapest, márcz. 19. (Saját tud. táv.) **Marburgban** a **Dráva** mellett egy gazda szántás közben egy hatalmas ódon bronzkoporsót talált s a koporsótól nem messze egy követ, melyen e felírás olvasható: »Atilla.« A paraszt gazda 20,000 koronát kér a talált koporsóért az államtól. Szakemberek vélemény szerint nem lehetetlen, hogy a koporsó valóban **Atillaé**, a nagy kun királyé, mert eddig is azon a tájon kutatták **Atilla** sírját.

Tóth Lőrincz temetése.

Budapest, márcz. 19. (Saj. tud. táv.) Ma helyezték örök nyugalomra **Tóth Lőrincz**et az írók elhunyt nestorát. Nagy részvét kísérte utolsó útján, ugyszólván az összes politikai, író és tudományos előkelőségek ott voltak temetésén.

A szász király utazása.

Gardone, márczius 18. György szász király ma este a **Mocenigo** hajóval **Rivából** ideérkezett. (M. T. I.)

Megszüntetett tisztviselői óvadék.

Budapest, márcz. 19. (Saj. tud. táv.) A pénzügyminiszter javaslatot ad be a képviselőházban a tisztviselők óvadékának megszüntetéséről. A javaslat törvényerőre emelkedésekor egyszerre 6 millió korona kaucziót fizet vissza az állam.

Templomrablók.

Bécs, márczius 19. (Saját tud. táv.) A bécsi **Szent István** templom egyik **Madonna** képnek keretéből nagy értékű gyémántos ékszereket elraboltak. Ez ékszereket **Eleonora** hercegnő ajándékozta és foglaltatta a kép keretébe. Az ékszer közel 20,000 forint értékű.

A francia kamarából.

Páris, márczius 18. A kamara ülésén **Combes** miniszterelnök hangsúlyozza, hogy az államnak joga van megtiltania a szerzeteseknek a tanítást. (Helyeslés balról.) A szerzetesek tanítása arra törekszik, hogy a gyermekeket elidegenítse a köztársaság tanaitól és szakadást készít elő az országban. A legutóbbi választásokon az ország a szerzetesrendek ellenesei javára döntött. A kamara el fogja háritani ezt a veszedelmet és nem fogja zavarni a kormányt, amely ilyen módon megóvja a köztársaság érdekeit és a demokrácia követeléseit.

Ribót azt mondja, hogy **Combes** politikája megtagadása **Waldéck-Rousseau** művének, amelyet pedig állítólag folytatni akar. A miniszterelnök új szellemnek hódol, amely azonban nem az igazság szelleme. A miniszterelnök csak világi oktatást akar, de — mondja a szónok — önöknek nincs joguk nézeteiket ráerőszakolni a katolikusokra. Beszédét így fejezi be: Nem a miniszterelnök az, aki a bizalmi kérdést felveti, hanem a többség legerőszakosabb pártja.

A vitát berekesztik. A bizottság indítványa úgy szól, hogy a javaslatot ne fogadják el a részletes tárgyalás alapjául. 257 képviselő a részletes tárgyalás mellett, 300 pedig ellene

szavaz. A kamara elhatározza, hogy Combes beszédét falragaszokon tegyék közzé. Azt az indítványt, hogy a kormány fél év alatt zárja be azokat az intézeteket, amelyek nem kapják meg az engedélyt, bizottsághoz utasítják, azután pedig az ülést berekesztik. (M. T. I.)

Magyarfalás a Reichsrathban.

Bécs, márczius 19. (Saj. tud. táv.)
A Reichsrath a mai ülésén Schweiler osztrák képviselő a kiegyezés ellen beszélve, alantas módon támadta Magyarországot. Szerinte Magyarországon nevetéses ázsiai állapotok vannak, ahol elfajult német üldözés dühöng. Magyarországra egyre is meg fog erősödni és akkor becsapja Ausztria orra előtt az ajtót és ezt nem szabad megengedni, Magyarország alá akarja aknázni Ausztria kereskedelmét és Ausztria romlására tör. Nem fogadja el a javaslatot, mely mindenben Magyarország javára van, annak a Magyarországnak, mely Ausztriát el akarja nyomni.

A helyzet a Balkánon.

Szofia, márcz. 19. Ide érkezett jelentések sz rint török csendőrök tegnapielőtt Tobow mellett felgyújtottak több házat és egy bolgár templomot. A bolgár lakosság elmenekült. (M. T. I.)

Tüzzel-vassal.

Irta: Sienkiewicz Henrik. 222

— Én a köztársaság tanácsosa vagyok.
— Mi közöm hozzá! Potocki az első szenátor, a korona hatmanja s mégis megkötöztetem és ha akarom, holnap a többiekkel együtt kintpadra huzatom.
Kisiel sápadt arcába szállt a vér.
— Én a király személyét képviselem!
Chmielnickij még sötétebben nézett, de meggondolta mégis magát és betült a baloldalra, miközben így mormogott:
— Lehet ő király Varsóban, de én is az vagyok az orosz földön. Ugy látom, hogy még nem törtem meg eléggé a derekatokat?
Kisiel nem válaszolt, csak az égre tekintett.
Érezte, hogy mi vár rá és alaposan hitte e pillanatban, hogy ha a Chmielnickijhez vezető ut valóságos Golgotha volt, a nála való tartózkodás maga a mártírium lesz.
A menet gyorsan közeledett a városhoz. Husz ágyulövés dördült meg és a harangok zúgtak. Chmielnickij, hogy a követek a fogadtatást a személyök különös megtiszteltetésének ne tartásák, így szólt a vajdához:
— Nemcsak titeket fogadlak így! Minden követet így fogadok, aki hozzám jött eddig.
És Chmielnickij igazat mondott, — valóban úgy küldték hozzá a követeket, mint valami uralkodó herceghez. Samoscsból visszajövet, a királyválasztásnak és a lithván sereg vereségének hatása alatt a hetman még sem bizakodott el annyira, de a mióta Kijewben fákjásmenettel és zászlókkal fogadták, amióta az akadémia úgy üdvözölte: Tamquam Moïsem, servatorem, salvatorem, liberatorem populi de servitate lechica et bono omine Bohdan — Isteutól küldött? — s végül már „illustrissimus princeps”-nek is nevezték, — az egykoru történetírók szavai szerint „felébredett benne a vadállat” amely eddig hiányzott és az ereje és az elbizakodottsága végtelenül megnőtt.
A külföldi követek pedig nemcsak a hatalmát, de a fenségét is elismerték hallgatólagon. A tatárok drága barátsága, amelyet ajánlékokkal és foglyokkal vásárolt meg, biztosította őt minden ellenség támadása ellen. Ezért Chmi-

elnickij, aki még Samoscsnál a király főnhatóságát és az uralkodó parancsát tisztelte, valóságos elvakult elbizakodottságában. Meggyőződött az erejéről, a köztársaság gyöngeségéről és a vezetők hiányáról — s akár a királynak is ellen szegült volna már. Nagyrálátó lelke nemcsak a kozákok függetlenségéről álmodott már, nemcsak Saporogia régi előjogainak a visszacszerzéséről ábrándozott, hanem önálló államról és uralkodói jogarról.

Érezte, hogy ő az ur Ukrániában. Saporogia mellette állott, mert egy hadvezér alatt sem rendezhetett volna olyan vérfürdőt és nem rabolhatott volna annyi zsákmányt. A természet vad szülöttei ragaszkodtak hozzá, mert a pusztalevegőjével a korlátlan szabadság szeretetét szívták magukba. Hogy állhatott volna a pusztaszabad fia az uraság ekéje mellé, midőn a tekintete az Isten szabad ege alatt nem tanulta meg a tulajdon határait ismerni és a Sicsnek minden hegyszakadéka hivogatóan intett feléje:

— Hagyd ott az urakat és gyere a szabadba!

A vad tatár megtanította a harcra, a szeméi megszokták a tüzet és gyilkosságot, a karjai gyermeksége óta a kardforgatást. Nem szívesebben kóborolt-e hát Chmielnickijvel és pusztította az urakat, mint hogy meghajtsa büszke derekát egy starosztá előtt.

De különben is tömörülni kellett a népnek Chmielnickij mellé, mert hiszen azt, aki nem jött, fogságba hurczoltak. Stambulban nagyon vásárolták a rabszolgákat. A népnek könnyű volt a választás. Egy különös népdal, amelyet minden viskóban énekeltek és amely hosszú időközéig úgy maradt a nép ajkán, ugy szólt Chmielnickijről, mint a saporogiai Mózesről, de így fejeződött be: „bár csak a szívét találná el egy golyó!”

Városok és faluk tüntek el a föld színéről az ország pusztasággá és romhalmazzá lón, a sebek, amelyek nem tudtak évszázadokon át sem behagadni, most ismét felujultak. De ez a vezér nem látta meg őket, vagy nem is akarta meglátni, mert hiszen sohasem tekintett maga mögé. A hatalma növekedett a vérrrel és tűzzel, melylyel mindent elpusztított, tönkretéve a saját nemzetét és hazáját esztelen nagyravágyásában. És most, az ágyuk dörgése és a harangok bugása között mint egy szuverén uralkodó, mint egy hospodár vagy herceg vezette a követeket Perjeslawba.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Értéktőzsde.

Budapest, márcz. 19.

Osztrák hitel	697.—
Magyar hitel	701.—
Allamvasut	509.50
Rimamurányi	472.—
Magyar jelzálog	—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Határidők.

Budapest, márcz. 19.

Buza októberre	8.01
Buza áprilisra	8.98
Tengeri	5.16
Rozs okt.	6.58
Zab ápr.	—
Káposzta, repce, aug.	6.96

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1902. márcz. 19-én.

Magyar aranyjárdék 4%	121.50
Magyar koronajárdék	93.10
Magyar vasuti köl sön aranyban 4,1/2%	—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	99.50
Italmérsi jog megváltási kötvény	—
Horváth szlavonföldtehermentesítési kötvény	99.50
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	200.—
Tiszszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	158.—
Osztrák járadék papirban	100.35
Osztrák járadék papirban	100.35
Osztrák járadék aranyban	121.—
Osztrák korona járadék	101.—
Osztrák államsorsjegyek	154.—
Osztrák magyar bank részvény	15.98
Magyar hitelbankrészvény	764.—
Osztrák hitelintézet részvény	698.75
Párisi vista	95.85
29 frankos arany (Napoleon'dor)	19.10

Németbirodalmi márka	117.06
Londoni vista	289.90
20 márkás arany	28.48

Dr. VUCSKICS GYULA.

Nagyvárad város jog- és gazdaságügyi osztályától.

Arlejtési és árverési hirdetmény.

Nagyvárad város tanácsától nyert megbízás folytán 1903. évi április hó 6-ik napján d. u. 3 órakor a városház termében az alább felsorolt vállalatok biztosítása czéljából árlejtést fogok tartani.

1. A város új székházába szükséges és pedig 3609 korona 20 fillérrel előirányzott első osztályu, — 9864 korona 05 fillérrel előirányzott festett, és 8627 koronával előirányzott kárpított butorok szállítása.

2. A Báró Fejérváry Géza honvéd huszárlaktanyába szükséges nyerges és zabos kamarák előállítására a raktár épület átépítése 24923 korona 06 fillér előirányzati összeggel.

Bánatpénztül ugy az 1., mint a 2., tétel alatti munkáknál a kikiáltási ár 10%-a szolgál.

A felsorolt vállalatokra vonatkozó árlejtési feltételek, tervek, rajzok és minták a mérnöki hivatal hivatalos helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Ajánlatot szóval vagy írásban zár ajánlat utján lehet tenni s árverelő kötelesek a fent kitett bánatpénzt árverés idejéig az árverelő küldöttség elnökének kezéhez vagy óvadékképes értékpapirokban letenni, vagy zárt ajánlat-hoz csatolni.

Azon körülmény, hogy ajánlattevő a feltételeket, terveket rajzokat és mintákat ismeri s elfogadja, a zárt ajánlatokban kifejezendő.

Arlejtőt s árverelőt tett ajánlata azonnal, Nagyvárad várost azonban csak a törvényhatósági bizottság jogerős jóváhagyása után kötelezi.

Nagyvárad városi törvényhatósági bizottsága az árlejtés eredménye felett szabadon határoz, vagyis fenntartja magának a jogot arra nézve, hogy az árverés eredményét elfogadhassa, vagy megsemmisíthesse avagy esetleg más ajánlattevővel is szerződhesse.

Nagyvárad, 1903 márczius hó 17-én.

Komlóssy József

202 tanácsnok, mint az árverelő küldöttség elnöke.

Kiadó lakás.

Korona-utca, 15. számú házban 1 utcza, 1 udvari előszoba, konyha, éléskamara, külön pincze és külön padlásból álló lakás f. évi május hó 1-ére kiadó. 201

4598. szám.

1903.

Árverési hirdetmény.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala mint I-ső foku iparhatóság ezennel közhírré teszi, hogy a Horváth Emánuel Szent-László-téri zálogkölcsön üzletében a lejárt és meg nem hosszabbított illetve ki nem váltott zálogtárgyak folyó évi április hó 1-ső napján reggel 9 órakor kezdődő nyilvános árverésen el fognak adatni.

Ezen árverésről az érdekelt elzálogosítók oly figyelmeztetéssel értesítettek, hogy az árverés alá kerülő tárgyak tétel-számái a rendőrkapitányi hivatal hirdetési tábláján valamint a zálogüzletben kifüggesztett jegyzékből megtudhatók.

Nagyvárad, 1903. évi márczius hó 17-én.

203.

Gerő rendőrkapitány.

ÉRTESÍTÉS Szabó és Hajnal

fűszer-, csemege-, bor-, ásványvíz, vadász- és lisztkereskedéséből

NAGYVÁRAD, FŐ-UTCZA,

(Dr. Grosz-ház)

a Széchenyi szállodával szemben.

Városi és vidéki telefon 251. sz.

Megérkeztek Erfurtból friss, csíráképes vetemény, virág és gazdasági magvak, s azokat a legolcsóbb árban árusítjuk.

Nagy választék mindennemű sajtok, halak, finom cukorkák és húsvétitojásokban.

Különös figyelembe ajánljuk a következő árúinkat, melyek minden versenyt felülmúlnak:

Finom háztartási Cuba kávé	1 kilo	1 frt 10 kr.
perkelés — — — saját	1 kilo	1 > 60 >
Cukor, koczka, kimérve	1 kilo	1 > 48 >
darabos >	1 kilo	1 > 47 >
Rizskása, olasz, I. — —	1 kilo	1 > 18 >
II. — — —	1 kilo	1 > 14 >
Lencse, szép, nagyszemű	1 kilo	1 > 16 >
Köleskása — — —	1 kilo	1 > 14 >
Narancs és citrom	6 darab	1 > 10 >
Háztartási petroleum	1 liter	1 > 12 >
Szalon petroleum	1 liter	1 > 16 >
Körösvölgyi bor, 1902. termés	1 l.	1 > 30 >
Rislingi bor, 1901. termés	1 l.	1 > 36 >

Vidékre 8 krral olcsóbb.

Helybeli megrendelések házhoz, vidéki megrendeléseket pedig a helybeli állomáshoz díjtalanul kiszállítjuk.

Tisztelettel

117

SZABÓ és HAJNAL.

Unghváry
László

(Czegledi) 300 holdas bor-
termő szőlőtelepének; továbbá
gyümölcs- és szőlőfaiskolájának
árjegyzéke megjelenti, hol 5 krajczár-
tól felfelé nemes csemeték, 2 forinttól
felfelé sima és gyökeres szőlővesszők;
továbbá — 16-18 forinttól felfelé saját-
termésű rendkívül finom újborok kap-
hatók. Ezenkívül mindenféle gyümölcsfa-
vadoncz, akác- és gleditschia-csemeték.

Tessék árjegyzéket (borról is)

kérni.

Három magtár

azonnal kiadó a

**Biharmegyei kereskedelmi, ipar- és
terményhitelbank**

Nagy Teleky-utcai házában.

306

Kiadó lakás.

A Kossuth-utcai Mezey-házban a II. emeleten egy **6 szobás utcai lakás** f. évi május 1-től kiadó.

Bővebbet a házmesternél.

130

Hirdetmény.

A Nagyváradi takarékpénztár, Biharmegyei kereskedelmi-, ipar- és terményhitelbank, Biharmegyei takarékpénztár és Gazdasági és iparbank bejegyzett nagyváradi cégek ezennel közhírré teszik, hogy f. é. február hó 15. napjától kezdődőleg a betéti kamatlábat a következőleg állapították meg:

Az intézetek fizetnek:

1. Egy zárlattól a másik zárlatig heverő tőkék után 4 % -ot. 2. A zárlatközi időben legalább 4 hóig heverő tőkék után 3 1/2 -ot. 3. A zárlatközi időben nem teljes 4 hóig heverő tőkék után 3 % -ot. 4. Olyan tőkék után, melyek az intézetnél legalább 4 hóig hevernek de betéti idejük a zárlat által megszakítottak olyképpen, hogy a zárlat időpontjáig még 4 hó el nem telt:

a zárlat előtti időre 3 % -ot
a zárlat utáni időre 3 1/2 % -ot

A zárlat minden év június hó 30-án és december hó 31-én eszközöltetik és a kamatok a fenti kamatláb szerint tőkésítettnek.

A 10 % os jövedelmi adót a betevő megterhelése nélkül az intézetek fizetik.

Az intézeteknél elhelyezett régi betétekre nézve a most megállapított kamatláb f. é. április hó 1-ső napjától kezdődőleg lép érvénybe.

Nagyvárad 1903 február hó 14-én.

Nagyvárad takarékpénztár r. t.
Biharm. keresk., ipar- és terményhitelbank r. t.
Biharmegyei takarékpénztár r. t.
Gazdasági és iparbank r. t.

138

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apáczai-utca 3. szám.

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzások,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfeljek,

számlák, falragaszok,
báli meghívók,
tánczrendek, étlapok,
naptárak,
palaczkfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.